

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 13.10.2014
COM(2014) 634 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Napredek pri dokončanju notranjega trga z energijo

{SWD(2014) 310 final}
{SWD(2014) 311 final}
{SWD(2014) 312 final}
{SWD(2014) 313 final}
{SWD(2014) 314 final}
{SWD(2014) 315 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Napredek pri dokončanju notranjega trga z energijo

1. UVOD

Zadnji desetletji je bila evropska energetska politika stalno usmerjena k trem glavnim ciljem: energija v Evropski uniji bi morala za vsakogar biti dostopna po konkurenčnih cenah, okolju prijazna in zanesljiva. Dobro integriran notranji trg z energijo je temeljni predpogoj za doseg teh ciljev na stroškovno učinkovit način.

Leta 2011 so voditelji držav ali vlad priznali pomembnost vzpostavljenega notranjega trga z energijo in določili jassen rok za njegovo dokončanje, in sicer do leta 2014, pri čemer so poudarili, da nobena država članica EU po letu 2015 ne bi smela ostati izolirana od evropskih električnih in plinskih omrežij.¹ Te cilje so od takrat pogosto ponovili in izrecno podprli vsi glavni deležniki, od industrijskih združenj do potrošniških organizacij.² Izreden pomen energetskega sektorja za evropsko konkurenčnost, blaginjo in neodvisnost pomeni, da si EU ne more privoščiti neuspeha.³

Novembra 2012 je Komisija izčrpno poročala o stanju notranjega trga z energijo, pri čemer je pregledala doseženi napredek in s pogledom v prihodnost opredelila tri glavne izzive, na katere se bo usmerilo delo.⁴ Kot prvo se izzivi in povezani ukrepi nanašajo na potrebo po izvajanju, uporabi in ravnanju v skladu z obstoječo zakonodajo, kot drugo na potrebo po prilagoditvi naših energetskih sistemov nizkoogljični prihodnosti in kot tretje obravnavati potrošnika kot ključnega pri potrebnem prehodu ter kot končnega koristnika prizadevanj za liberalizacijo. Sedaj je čas za pregled doseženega napredka pri soočanju s temi izzivi in opredelitev preostalih vrzeli v teh prizadevanjih.

Januarja 2014 je Komisija objavila poročilo o cenah in stroških energije v Evropi, kjer je bilo ugotovljeno, da so veleprodajne cene električne energije v EU občutno padle in da so

¹ Sklepi Evropskega sveta z dne 4. februarja 2011, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SL/ec/119190.pdf

² Glej npr. dokumente o stališčih združenj IFIEC Eurogas (http://www.ifieceurope.org/docs/20140225%20IE_Manifesto.pdf), (http://www.eurogas.org/uploads/media/Internal_market_13PP011_-_Eurogas_Position_Paper_on_the_Internal_Energy_Market_-_24.01.13.pdf), Eurelectric (<http://www.eurelectric.org/news/2012/achieving-the-internal-energy-market-by-2014-must-remain-key-priority-eurelectric-urges/>) in BEUC (http://www.beuc.eu/publications/x2013_091_mgo_memorandum-greek_presidency.pdf)

³ Sklepi Evropskega sveta z dne 21. marca 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/SL/ec/141754.pdf

⁴ Sporočilo Komisije „Za boljše delovanje notranjega energetskega trga“ z dne 15. novembra 2012, http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/doc/20121115_iem_0663_en.pdf

veleprodajne cene plina od leta 2008 ostale razmeroma stabilne.⁵ Vendar so drobnoprodajne cene med letoma 2008 in 2012 v Evropi znatno narasle, med drugim zaradi višjih davkov in trošarin na energijo, ki predstavljajo občuten delež računa za energijo v maloprodaji.⁶ Poleg tega se zelo razlikujejo med državami članicami, kar kaže na pomembnost podrobne ocene njihovih posegov in poudarja potencial ter potrebo po večji usklajenosti politike.⁷

Potreba po usklajevanju politike v zgodnji fazi je bila glavni razlog, da je Komisija januarja letos predlagala nov okvir podnebne in energetske politike do leta 2030. Konkurenčen in integriran notranji trg z energijo je pomemben sestavni del navedenega okvira, saj bo zagotavljal potrebno okolje za doseg ambicioznih prihodnjih energetskih in podnebnih ciljev na stroškovno učinkovit način ter s tem pomagal zagotoviti, da cene energije za podjetja in gospodinjstva ne bodo izkrivljene ter da se bo obdržalo zaupanje investitorjev.

Zadnje čase kriza v Ukrajini z vsemi tveganji za zanesljivost oskrbe ponovno kaže, kaj lahko EU pridobi z dobro integriranimi in dobro povezanimi trgi z energijo, in sicer z razpršenimi dobavami ter solidarnostjo v času kriz. Še naprej se moramo osredotočati na razpršenost dobave plina, izgradnjo manjkajočih povezav za priključitev izoliranih območij, razvoj lastnih nizkoogljičnih virov energije ter zagotovitev vključitve obnovljivih virov na varen in zanesljiv način, oblikovanje likvidnih trgovnih mest ter odstranitev nepotrebnih upravnih ovir, povečanje naložb v pametna omrežja, povečanje moči potrošnikov in enako uporabo skupne energetske zakonodaje v Uniji. Regionalno sodelovanje je ključno za doseg teh ciljev in nedavne krize kažejo, da države članice ne morejo več ukrepati same.

To sporočilo poudarja, da se EU giblje v pravo smer. Toda medtem ko smo dobro na poti, je tudi jasno, da delo še ni dokončano in da obstajajo očitne vrzeli, ki preprečujejo neovirano delovanje trga.

2. INTEGRACIJA TRGA NAPREDUJE IN USTVARJA KONKRETNE REZULTATE

Malo je dvomov o tem, da je dobro delujoči čezmejni trg z energijo edino uresničljivo orodje za vzdrževanje dobro delujočega in učinkovitega energetskega sektorja v EU v prihodnosti. Nedavna študija, ki jo je naročila Komisija, ocenjuje neto gospodarske koristi dokončanja notranjega trga v razponu od 16 do 40 milijard EUR na leto.⁸

⁵ Konkurenca je pomemben vendar ne edini dejavnik, ki prispeva k temu padcu. Rastoči obnovljivi viri, kjer je proizvodnja možna ob ničelnih mejnih stroških, in upad gospodarske aktivnosti sta tudi pomembna dejavnika.

⁶ Sporočilo Komisije „Cene in stroški energije v Evropi“ z dne 22. januarja 2014, http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf.

⁷ Komisija je to zadevo najbolj opazno obravnavala novembra 2013 s svežnjem o javnem posredovanju v energetskega sektorju, C(2013) 7243 final.

⁸ Študija „Koristi integriranega evropskega trga z energijo“ („*Benefits of an Integrated European Energy Market*“), Booz & Company Amsterdam, str. 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

2.1 Integriran trg je osnova za stroškovno učinkovito dekarbonizacijo naših energetskega sistemov

Danes 23,5 % električne energije, proizvedene v Uniji, in 14 % porabe končne energije v vseh sektorjih izvira iz obnovljivih virov energije. EU je torej na poti, da doseže cilj, in sicer, da 20 % naše porabe energije do leta 2020 izvira iz obnovljivih virov, čeprav bodo za doseg tega cilja potrebna nadaljnja prizadevanja. To tudi nudi močno podlago za nadaljevanje in doseg bolj ambicioznega cilja glede obnovljivih virov energije za leto 2030.⁹ Komisija je predlagala določitev takšnega cilja za celotno EU, in sicer vsaj 27 %.¹⁰

Ker raste preboj obnovljivih virov, rastejo s tem tudi izzivi. Zaradi spremenljivosti in omejene predvidljivosti sončne in vetrne energije je težje stabilizirati omrežje. Dobro integrirani trgi so brez dvoma najprimernejši za soočenje s tem izzivom.¹¹ Omogočajo tudi priključitev območij s komplementarnimi mešanici energijskih virov in s tem krepijo odpornost energetskega sistema na nihanja v povpraševanju ali ponudbi. Zgovoren primer je spojitev nemškega in francoskega trga z električno energijo, kjer neprekinjeni čezmejni pretoki omogočajo Nemčiji, da ohrani stabilnost svojega sistema ob izobilju vetra in sončnih žarkov, hkrati pa omogoča Franciji, da si pri konični obremenitvi zagotovi dobave.

Čezmejno trgovanje z električno energijo med večino držav članic EU se je povečalo in s tem tudi uporaba povezovalnih vodov – delež uvoza v energiji, razpoložljivi za končno porabo, se je med letoma 2008 in 2012 povečal v 23 državah članicah. Toda še zdaleč ne dosega svojega celotnega potenciala. Več trgovanja zahteva krepitev fizičnih povezav na naših trgih, ki so na mnogih območjih EU še vedno nezadostne. Prav tako zahteva odstranitev preostalih ovir za čezmejno trgovanje, kot so še preostale izvozne omejitve ali nesorazmerne zahteve za licence.

Dobro delujoči trgi lahko nadalje spodbujajo in nagrajujejo prožnost ter energijsko učinkovitost. Če cene odražajo ravnovesje med ponudbo ter povpraševanjem in če imajo potrošniki koristi od možnosti prilagoditve svojih vzorcev porabe cenovnim signalom (odzivanje povpraševanja), so lahko skupni stroški zagotavljanja dobave energije nižji, ker se zmanjša potreba po dragi konični proizvodnji in zmogljivosti omrežja.

2.2 Dobro povezan notranji trg z energijo je ključ za zanesljivo oskrbo

V primerjavi z drugimi regijami na svetu Evropa tradicionalno uživa zelo visoko stopnjo zanesljive oskrbe z električno energijo, zahvaljujoč, med drugim, zanesljivosti naših omrežij. Kot je opisano zgoraj, ohranitev iste ravni stabilnosti omrežja postane večji izziv s povečevanjem deleža spremenljivih obnovljivih virov v mešanici energijskih virov. Evropska omrežja za prenos morajo biti boljše medsebojno povezana in operaterji morajo tesneje sodelovati, da ohranijo sistem ves čas v ravnovesju. Večje povezano območje bo omogočilo boljše odzivanje na spremenljivost obnovljivih virov. S tega vidika mora Evropa še naprej

⁹ Sporočilo Komisije „Okvir podnebne in energetske politike za obdobje 2020–2030“ z dne 22. januarja 2014 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0015&from=SL>.

¹⁰ COM(2014) 15 final.

¹¹ Uvedba sistema EU ETS in v celoti evropska zasnova trga ogljika skupaj z dobro delujočim trgom v letu 2013 olajšujeta prehod na trajnostne, nizkoogljične učinkovite energetske sisteme.

obravnavati učinke nenačrtovanih pretokov električne energije („zančni pretoki“) na čezmejno integracijo trgov, ki še vedno povzročajo težave v nekaterih delih srednje in vzhodne Evrope.

V primeru plina je še bolj očitno, da je konkurenčen in integriran trg z energijo za Evropo ključno zagotovilo za visoko zanesljivost oskrbe. Letos je kriza v Ukrajini energetska varnost in odvisnost ponovno umestila visoko na dnevni red EU. Ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta z dne 21. marca 2014 je Komisija predložila podrobno študijo in celosten načrt za zmanjšanje energijske odvisnosti¹². Odprava izoliranosti tistih držav članic, ki so danes popolnoma odvisne od enega zunanjega dobavitelja, ostaja tudi s tega vidika prednostna naloga.

Splošna zanesljivost oskrbe s plinom v Evropi se je v preteklih petih letih občutno izboljšala. Čvrstost evropske zanesljivosti oskrbe s plinom je bila v preteklih letih nekajkrat na preskusu. Februarja 2012 in marca 2013 je bilo mnogo hladneje kot pričakovano, vendar so trgi še naprej dobro delovali in pošiljali plin tja, kjer je bil najvišje ovrednoten, ter preprečevali, da bi se kjer koli v Evropi pojavili primanjkljaji. Tudi če bi prišlo do pomembne motnje v dobavi plina, je Evropa danes nanjo mnogo bolj pripravljena kot pred petimi leti. Po sprejetju uredbe za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe¹³ so države članice okrepile prizadevanja in investirale v bolj prožne plinovode, več skladiščnih zmogljivosti, boljšo pripravljenost na izredne dogodke in načrte za ukrepanje ter večjo usklajenost.

Zanesljivost oskrbe s plinom v Evropi se bo še nadalje izboljšala npr. zaradi odprtja južnega koridorja, ki bo omogočil dobavo plina iz Azerbajdžana na evropske trge, in izgradnje dodatnih manjkajočih povezav in terminalov za UZP npr. na baltskem območju in Poljskem. Te naložbe kažejo, da je integriran trg s 500 milijoni potrošnikov in letno porabo 480 milijard kubičnih metrov še naprej privlačen za investitorje in proizvajalce, da prodajajo svoj plin. Vendar takšne naložbe same po sebi ne zadostujejo, da se zagotovi ustrezna raven zanesljivosti oskrbe sedaj in v prihodnosti. Da se zagotovijo dobave, mora trg s plinom v EU postati kraj, kjer udeleženci na trgu verjamejo, da bodo obravnavani na podlagi preglednega in stabilnega pravnega okvira. Da bi še naprej uživale visoke standarde zanesljivosti oskrbe, ki smo jih v EU vajeni, in da bi še naprej obvladovale povezane stroške, morajo države članice biti resne glede notranjega trga, uporabiti pravni okvir¹⁴ in spodbujati pravilne naložbe.

2.3 Konkurenčni trgi zagotavljajo konkurenčne cene in zmanjšujejo sistemske stroške

¹² Sporočilo Komisije „Evropska strategija za energetska varnost“ z dne 28. maja 2014 http://ec.europa.eu/energy/doc/20140528_energy_security_communication.pdf.

¹³ Uredba (EU) št. 994/2010 o ukrepih za zagotavljanje zanesljivosti oskrbe s plinom in o razveljavitvi Direktive Sveta 2004/67/ES, UL L 295/1.

¹⁴ To vključuje pravila o državni pomoči, okolje in zavezanost EU, da postopoma ukine subvencije za fosilna goriva.

Povečana konkurenca na veleprodajnem trgu je občutno vplivala na cene. Veleprodajne cene električne energije so znatno padle, med 35 % in 45 % v obdobju med letoma 2008 in 2012¹⁵, cene plina pa so ostale stabilne. Povezovalni vodi so bolj učinkovito izkoriščeni, boljša regulacija pa zagotavlja, da se izvaja stroškovno najučinkovitejša možnost pri odločanju, katera elektrarna proizvaja ob določenem času. Tudi sistemski stroški so občutno manjši na integriranem trgu.¹⁶

Kar zadeva plin, je diverzifikacija dobave še posebej na zahodnem delu celine omogočila Evropi, da je imela koristi od nizkih uvoznih cen UZP v obdobju med letoma 2007 in 2010. Več dolgoročnih pogodb je bilo delno in v različnem obsegu ponovno predmet pogajanj z evropskimi tradicionalnimi dobavitelji, zlasti na območjih, kjer obstajajo alternativne možnosti dobave. Ta ponovna pogajanja so posledično zmanjšale pomen zastarele povezave s ceno nafte v pogodbah o dobavi plina.

Četudi so cene UZP narasle zaradi povečanega povpraševanja v Aziji po nesreči v Fukušimi, so cene na evropskih plinskih vozliščih ostale pod nadzorom. Medtem ko so ključne sestavine za delujoče vozlišče do sedaj bile na voljo le v severozahodni Evropi, je v zadnjih dveh letih tudi prišlo do pomembnega pozitivnega razvoja na primer v Italiji ter na Poljskem in Češkem. Dobro organizirani in pregledni trgi, ki delujejo na osnovi enakega sklopa enostavnih in harmoniziranih pravil po vsej Evropi, prodajalcem plina zelo olajšujejo dostavo ter trgovanje plina preko meja.

Vozlišča in borze električne energije ne olajšujejo samo trgovanja, ampak tudi zagotavljajo pomembne informacije o vrednosti blaga, s katerim se trguje. Če gre za plin ali električno energijo, cena na vozlišču ali borzi kaže, kje je povpraševanje veliko in ponudba majhna ali obratno. Na kratek rok ti cenovni signali zagotavljajo, da sta električna energija in plin dispečirana na ekonomsko smotrni način. Posledično so čezmejni povezovalni vodi danes mnogo bolje izkoriščeni kot v preteklosti, pretoki v ekonomsko „napačno“ smer pa se zgodijo le še redko.¹⁷ Na dolgi rok pa so ti cenovni signali ključni za nakazovanje, kje se splačajo naložbe v dodatno infrastrukturo ali proizvodne zmogljivosti.¹⁸

¹⁵ Sporočilo Komisije „Cene in stroški energije v Evropi“ z dne 29. januarja 2014, http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_communication_energy_prices.pdf.

¹⁶ Študija „Koristi integriranega evropskega trga z energijo“ („*Benefits of an Integrated European Energy Market*“), Booz & Company Amsterdam, str. 21, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/20130902_energy_integration_benefits.pdf.

¹⁷ Glej sliko 26 delovnega dokumenta služb Komisije „Trendi in razvoj na evropskih trgih z energijo“, ki je priložen k temu sporočilu, SWD (2014) 310.

¹⁸ Kjer obstajajo pomisleki zaradi pomanjkanja investicijskih signalov v določeni regiji znotraj širšega cenovnega območja (ki na splošno ustreza državi članici), je to bodisi posledica nezadostne moči omrežja bodisi znak temeljne ekonomske divergence med dvema deloma cenovnega območja. Ko sta moč in stabilnost omrežja zagotovljeni, geografski položaj proizvodnje sam po sebi ne vpliva na zanesljivost oskrbe. Dejansko je to ena izmed koristi notranjega trga z električno energijo. Sistemski operaterji prenosnih omrežij bi morali imeti možnost nabaviti sistemske podpirne storitve za omejeno obdobje in na način, ki je regulatorno odoben, medtem ko se omrežje krepi; vendar bi regionalni zmogljivostni mehanizem znotraj enega cenovnega območja izkrivljajal delovanje trga.

Z drugimi besedami, cenovni signali pomagajo optimirati uporabo obstoječe infrastrukture in zagotavljajo, da investiramo v projekte, ki so za prihodnost ekonomsko najbolj smotni, ter omogočajo, da imamo danes pod nadzorom veleprodajne cene, hkrati pa vzdržujemo cenovno dostopen energetske sistem v celotnem postopku nadaljnjega posodabljanja in dekarbonizacije našega energetskega sektorja.

Toda medtem ko je razvoj cen na veleprodajnih trgih spodbuden, potrošniki od tega nimajo neposrednih koristi. Pomemben in naraščajoč¹⁹ delež maloprodajnih računov za električno energijo v EU predstavljajo davki in dodatne dajatve. V večjem delu Evrope so maloprodajni trgi še vedno organizirani na osnovi enosmernega pretoka energije, in sicer od osrednje proizvodnje do večjega števila posameznih potrošnikov. Vendar s tem, ko nove tehnologije, kot so pametni števeci, domača avtomatika in majhna proizvodnja, postajajo vse bolj dostopne vsem potrošnikom, naraščata priložnost in potreba, da se potrošnikom omogoči nadzor nad njihovim računom za energijo ob hkratnem spodbujanju integracije obnovljivih virov v distribucijsko omrežje in povečevanju njegove učinkovitosti.²⁰

3. INTEGRACIJA TRGA ZAHTEVA VEČ OMREŽIJ IN PREGLEDNA, ENOSTAVNA TER ČVRSTA PRAVILA

Čeprav je bil dosežen znaten napredek, je še vedno treba veliko postoriti. Da bi bila čezmejno trgovanje in prenos plina ter električne energije enostavna, so po eni strani potrebne fizične žice ali plinovodi („strojna oprema“), po drugi strani pa jasen in skupen regulatorni okvir („programska oprema“). Vendar so prenosna omrežja in regulatorni okviri nastajali na nacionalni ravni z razumljivo osredotočenostjo na optimizacijo nacionalnega sistema. Te je sedaj treba združiti v sisteme na regionalni ravni in ravni EU.

3.1 Strojna oprema: investiranje v omrežja prihodnosti

Programske opreme ni možno uporabljati brez strojne opreme, trgi z energijo pa lahko delujejo samo, ko so dobro povezani. Zadnja leta smo bili priča investicijam, zlasti v prenosno infrastrukturo in še posebej v državah, kjer velja stabilen regulatorni okvir.²¹ Energetski sistem, v katerem države članice skušajo biti samozadostne v proizvodnji električne energije in v proizvodnji ali uvozu plina, ni več smotrni ali učinkovit.

3.1.1 Občuten napredek

¹⁹ Podatki za obdobje 2008–2012 kažejo porast davkov in trošarin.

²⁰ Glede na načrte držav članic za uvajanje pametnih merilnih sistemov, in sicer na podlagi obveznosti iz Priloge I.2 Direktive 2009/72/ES, bo 72 % porabnikov električne energije do leta 2020 imelo pametni števec. Sončni paneli na strehah trenutno predstavljajo približno 11,5 % skupne instalirane proizvodne zmogljivosti v Nemčiji in 5 % v Italiji; Viri: KEMA (2014) „Integracija energije iz obnovljivih virov v Evropi“ („*Integration of Renewable Energy in Europe*“), EPIA, pvgrid.eu, Komisija.

²¹ Delovni dokument služb Komisije o izvajanju projektov TEN-E, Evropskega energetskega programa za oživitve in projektov skupnega interesa, kot je priložen temu sporočilu, SWD (2014) 314, ter delovni dokument služb Komisije o investicijskih projektih v energetske infrastrukturo, kot je priložen temu sporočilu, SWD (2014) 313.

Zahvaljujoč strogi uporabi določb iz tretjega energetskega svežnja, vključno s pravili o ločitvi dejavnosti in tistimi, ki zapovedujejo pripravo desetletnih načrtov za razvoj omrežij, sedaj obstaja investicijska klima, ki zagotavlja, da se gradijo povezave, ki so najbolj potrebne. Tretji sveženj je zmanjšal spodbudo in zmožnost operaterjev, da se vrnejo k diskriminatornemu ravnanju ali zadrževanju izgradnje pomembne infrastrukture. Danes je 96 od približno 100 sistemskih operaterjev prenosnih omrežij v Evropi certificiranih kot skladnih z enim izmed modelov ločitve dejavnosti iz tretjega energetskega svežnja.²² Komisija bo še naprej spremljala stanje in bo še naprej pozorna na doseganje skladnosti s pravili EU o konkurenci.

Potrebnih je več naložb v strateško energetskega infrastrukturo in Evropa lahko podpre pomembne naložbe tako finančno kot administrativno. Zato je Komisija maja 2014 predlagala povečanje trenutnega cilja 10-odstotne medomrežne povezanosti na 15 % do leta 2030.²³ Trenutno je povprečna raven medomrežne povezanosti pri približno 8 %. Poleg tega je oktobra 2013 Komisija sprejela prvi seznam Unije z 248 projekti skupnega interesa, ki jih je treba nujno realizirati zaradi nadaljnje krepitve integriranega trga. Tri četrtine teh projektov bi morale biti dokončanih do leta 2020.

Da se projekt upošteva kot projekt skupnega interesa, pomeni, da zanj veljajo bolj učinkoviti postopki izdaje dovoljenj. Deležen je lahko tudi finančne pomoči Evropske unije iz t.i. instrumenta za povezovanje Evrope. Za energetskega infrastrukturo je namenjenih 5,85 milijard EUR^{24, 25}.

Že Evropski energetski program za oživitev (EEPR) iz leta 2010 in njegovo izvajanje sta pokazala, kako lahko politično soglasje in usmerjeno financiranje Unije ustvarita odločilno razliko pri pospeševanju izgradnje ključnih infrastrukturnih projektov ter s tem ne spodbujata samo trgov ampak tudi gospodarstvo na splošno. S tem programom je bilo dokončanih več projektov za povratni tok v srednji in vzhodni Evropi, npr. med Nemčijo in Poljsko, kar je evropski plinski sistem naredilo bolj odporen na morebitne motnje v dobavah.

Poleg tega je več manjkajočih povezav že bilo dokončanih, npr. električni kabli med Estonijo in Finsko ali med Združenim kraljestvom in Irsko. Drugi pomembni projekti so trenutno v gradnji, npr. terminali za UZP na Poljskem in v Litvi, električni povezovalni vod med Švedsko in Litvo ali povezovalni plinovod na madžarsko-slovaški meji.

3.1.2 Izgradnja dodatne infrastrukture je nujna

²² Najbolj priljubljen model ločitve dejavnosti je model popolne ločitve lastništva. Model neodvisnega sistema operaterja je pri plinu izbrala ena tretjina sistemskih operaterjev prenosnih omrežij. Pri električni energiji ta model uporablja samo šest sistemskih operaterjev prenosnih omrežij. Uspešnost modela neodvisnega sistema operaterja je ocenjena v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu sporočilu, SWD (2014) 312.

²³ Glej opombo 12.

²⁴ Delovni dokument služb Komisije o izvajanju projektov TEN-E, Evropskega energetskega programa za oživitev in projektov skupnega interesa, kot je priložen temu sporočilu, SWD (2014) 314.

²⁵ Evropski sklad za regionalni razvoj lahko prav tako podpre investicije, predvsem v manj razvitih regijah.

Da naša plinska in električna omrežja pripravimo na prihodnost, je potrebna okrepitev obstoječih prenosnih plinovodov in kablov znotraj ter med tržnimi območji. Kar zadeva plin, bi investicije morale biti najprej in predvsem usmerjene na odpravo izoliranosti baltskih držav ter diverzifikacijo oskrbe v mnogih srednjevzhodnih in jugovzhodnih državah članicah.

Kritična območja, kjer je električna prenosna zmogljivost nezadostna znotraj tržnega območja, so Nemčija in medbaltske povezave. Povezovanje električnih omrežij na Iberskem polotoku in v baltski regiji ter boljše povezave Irske in Združenega kraljestva s celino so prav tako še vedno prednostne naloge. Izgradnja integriranega priobalnega omrežja v severnih morjih kot tudi električnih avtocest, ki bodo omogočili stroškovno optimalno integracijo pomembne proizvodnje energije iz obnovljivih virov v EU, tako na kopnem kot na morju, v elektroenergetsko omrežje, je naslednji pomembni izziv. Poleg tega priprava električnih omrežij na jutrišnje izzive pomeni tudi, da morajo postati pametna. Zlasti na ravni distribucije morajo biti investicije v pametne števec in lokalno proizvodnjo spremljane z investicijami, ki sistemskim operaterjem distribucijskih omrežij omogočajo upravljanje omrežij na pametnejši in učinkovitejši način. Pametna omrežja nudijo tudi edinstveno priložnost za industrijo, da razvije rešitve in inovativne izdelke, ki avtomatizirajo omrežja ali domove. To je nekaj, v čemer so podjetja EU že tradicionalno dobra.

Ker levji delež investicij v omrežja ne bo izpeljan z javnim denarjem, je treba še dodatno izboljšati investicijsko klimo. Posledično dostop do finančnih sredstev ostaja problem za razvoj infrastrukture v EU. Investicije v energetska infrastrukturo so kapitalsko intenzivni projekti, ki zahtevajo stabilne in predvidljive regulatorne pogoje. Ker so investitorji še vedno nepripravljeni tvegati, lahko pomanjkanje stabilnega regulatornega okvira omaja njihovo zaupanje. Tekoče delo na skupnih pravilih v EU o oblikovanju prenosnih tarif za plin ter praksa, ki so jo razvili nacionalni regulatorni organi in Komisija pri vzpostavljanju regulatornih režimov po meri za pomembne nove posamezne projekte (npr. TAP ali Eleclink), so koraki v pravo smer, na katerih je treba graditi naprej.

Države članice morajo izvajati uredbo TEN-E, da bi opredelile in dokončale najpomembnejše projekte skupnega interesa. Trenutne zamude pri izvajanju, kot v primeru vzpostavitve enotne kontaktne točke za izdajo dovoljenj, so nesprejemljive. Poleg izgradnje nove infrastrukture je treba zagotoviti, da se obstoječa infrastruktura uporablja učinkovito in v korist zanesljive oskrbe. V tem smislu se Komisija zaveda, da je stopnja uporabe terminalov UZP v zadnjih letih in mesecih upadla, kar na industrijo ustvarja pritisk. Tudi za komercialno rabo skladišč plina se zdi, da je trend v upadanju, čeprav so skladiščne zaloge v avgustu 2014 bile na rekordni ravni. Tržne negotovosti vsekakor izpostavljajo operaterje terminalov UZP in skladišč povečanim komercialnim tveganjem. Potrebna je ocena morebitnih učinkov tega razvoja na dolgoročno zanesljivost oskrbe.

3.2 Programska oprema: potreba po preglednih, enostavnih in čvrstih pravilih

S tem, ko veleprodajni trgi s plinom in električno energijo postajajo večji od nacionalnih, energetska podjetja pa se širijo preko domačih tržišč, integracija trgov ne bi smela biti ovirana z regulacijo in regulatornim nadzorom, ki ostajata nacionalno usmerjena. Kolaž nacionalnih regulatornih režimov in pogostost spreminjanja regulatornega okvira v nekaterih državah

članicah sta ustvarila nepotrebne administrativne in transakcijske stroške, kar ne nudi trdne podlage za potrebne investicije.

Tretji energetski sveženj predvideva razvoj harmoniziranega pravnega okvira na evropski ravni. Zahvaljujoč skupnim prizadevanjem nacionalnih organov na evropski ravni, energetskih regulatorjev (pod okriljem Agencije za sodelovanje energetskih regulatorjev (v nadaljevanju: agencija ACER)) in sistemskih operaterjev (združenih v evropski mreži sistemskih operaterjev prenosnih omrežij zemeljskega plina in električne energije (v nadaljevanju: ENTSO)) je začel dobivati stabilno obliko.

Ta zavezujoča evropska pravila, znana kot kodeksi omrežij, so v razvoju in sprejemanju ter se vedno bolj uporabljajo v vsakodnevnem praktičnem delovanju veleprodajnih trgov s plinom in električno energijo. Njihovi učinki morda niso vidni takoj, kot so učinki novih povezav, vendar predstavljajo resničen napredek, ki je temelj za spodbujanje čezmejnega trgovanja s plinom in električno energijo. Vendar se napredek med elektroenergetskim in plinskim sektorjem razlikuje, kakor tudi med regijami, vidni pa so postali tudi novi izzivi.

3.2.1 Občuten napredek do danes in preostali izzivi

Da se trg prične razvijati, je prvi predpogoj zagotoviti, da vsi udeleženci lahko koristijo obstoječo plinsko in elektroenergetsko infrastrukturo na nediskriminatoren način in po poštenih cenah. Prednost je zato bila dana dodeljevanju zmogljivosti in upravljanju prezasedenosti omrežij, še posebej kar zadeva povezovalne vode. Pilotni projekti in zgodnje izvajanje na regionalni ravni so pokazali pot.

Izrazit primer takšnega regionalnega sodelovanja je bila uvedba t.i. „spajanja trgov za dan vnaprej“, ki so ga februarja 2014 uvedli omrežni operaterji in borze električne energije iz štirinajstih držav članic²⁶, gre pa za mehanizem, s katerim se čezmejni pretoki električne energije upravljajo na optimalen način, pri čemer se zgladijo cenovne razlike od baltskih držav do Iberskega polotoka.²⁷ Od maja 2014 je tudi trg jugozahodne Evrope, t.j. Španija in Portugalska, spojen s severozahodno Evropo. Madžarska, Slovaška in Češka so kot prvi korak tudi spojile svoje trge, pri čemer je ambicija spojitve tega trga z večjimi trgi na zahodu. Zasnova trga, ki bolje odraža dejanska fizična ozka grla, bi dodatno izboljšala signale za investicije in operativno učinkovitost. Kar zadeva plin, je primer doseganja podobnega učinka vzpostavitev platforme PRISMA leta 2013, kjer za zmogljivost povezovalnih plinovodov v omrežjih 28 sistemskih operaterjev prenosnih omrežij za prenos 70 % plina v Evropi potekajo dražbe na pregleden in enoten način.²⁸

Pravila so sedaj bila formalizirana v prvem zakonsko zavezujočem kodeksu omrežij za plin. Za električno energijo smo na poti, da sprejmemo prvi sklop kodeksov pozneje v tem letu.

²⁶ Belgija, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Avstrija, Združeno kraljestvo, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Poljska in Švedska. Kot nečlanica EU se je pridružila tudi Norveška.

²⁷ Sporočilo Komisije za medije „Napredek pri notranjem trgu z energijo 2014: Pilotni projekt za trgovanje z električno energijo v celotni EU se začne danes“ z dne 4. februarja 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-14-0204_en.htm.

²⁸ Druga primera zgodnjega izvajanja kodeksa omrežij za dodeljevanje zmogljivosti v plinskem omrežju sta poljska platforma GSA in madžarsko-romunska RBP.

Naslednji korak bo osredotočanje na spodbujanje kratkoročnega trgovanja in razvoj trga sistemskih storitev, da se omogoči sodelovanje novih akterjev, vključno s proizvajalci energije iz obnovljivih virov. Ker morajo naši energetske sistemi postati bolj prožni pri integraciji spremenljive vetrne in sončne energije, je pomembno razviti kratkoročne trge, ki kupcem in prodajalcem omogočajo prilagoditev njihovih nakupov plina in električne energije na neprekinjeni realnočasovni osnovi med dnevom, pri čemer odločitev o nakupu sprejmejo v kratkem času ali pa prodajajo nepredvidene presežke. Pri tem je treba upoštevati spremenljiv odnos med sistemskimi operaterji prenosnih omrežij in sistemskimi operaterji distribucijskih omrežij zaradi vse pametnejših omrežij. Čezmejni izravnalni trgi so tudi ključ pri omogočanju učinkovite razdelitve virov za izravnavo med državami, kar krepi zanesljivost oskrbe in zmanjšuje stroške izravnave v sistemu. V zvezi s plinom je bil sprejet zavezujoč kodeks omrežij, ki na ravni EU harmonizira odgovornosti in pravice različnih akterjev in omogoča trgovanje na t.i. izravnalnih trgih. Kar zadeva električno energijo, je v pripravi prvi sklop minimalnih pravil za usklajevanje kolaža nacionalnih režimov za izravnavo.

Operativna pravila za plinska in električna omrežja se izboljšujejo, pri čemer se standardizirajo protokoli za sistemske operaterje prenosnih omrežij za medsebojno delovanje pri običajnih pogojih in v primeru izrednih dogodkov. Namen je poenostavitev in učvrstitev postopkov. Ko bo sistem deloval, bo to pomenilo več zanesljivosti za potrošnike in več gotovosti za investitorje. Pomemben toda pogosto podcenjen izziv pri zagotavljanju dolgoročno varne in zanesljive porabe plina s strani državljanov EU in industrije se nanaša na dejstvo, da se kakovost plina spreminja zaradi novih dobaviteljev in spremenljivih vzorcev pretoka. Države članice bi morale še naprej previdno ocenjevati spremenljivo kakovost plina in o tem poročati.

Znatno je bila izboljšana tudi preglednost, in sicer na mnogo načinov. Regulatorni nadzor zaradi zagotavljanja celovitosti trga in izogibanja tržnim zlorabam je bil okrepljen zahvaljujoč pravilom v uredbi REMIT iz leta 2011.²⁹ Osrednjo platformo za preglednost informacij za objavo podatkov s trgov z električno energijo bo mreža ENTSO-E vzpostavila na začetku leta 2015.³⁰ Tržni operaterji in investitorji potrebujejo te podatke, da na njihovi podlagi sprejmejo kratkoročne odločitve o trgovanju in dolgoročne odločitve o investicijah. Izrednega pomena je, da regulatorji in agencija ACER pozorno spremljajo trgovalne aktivnosti, saj potrošniki in oblikovalci politik morajo verjeti, da cene niso manipulirane v korist nekaterih in v škodo potrošnikov. Dober primer je preiskava, ki jo je v Združenem kraljestvu napovedal energetski regulator Ofgem.³¹ Pomembno je, da imajo agencija ACER in nacionalni regulatorni organi na razpolago potrebne vire za učinkovito izvajanje teh pomembnih novih nalog, in sicer v tesnem sodelovanju z nadzorniki finančnih trgov ter organi za varstvo konkurence.

3.2.2 Potrebno je sprejetje nadaljnjih kodeksov omrežij in boljše izvajanje

²⁹ Uredba (EU) št. 1227/2011 o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga, UL L 326/1.

³⁰ Kakor je opredeljena v Uredbi Komisije (EU) št. 543/2013.

³¹ Ofgem, sporočilo za medije z dne 27. marca 2014.

Delo na zagotovitvi okvira za učinkovito rabo in razvoj zmogljivosti plinovodov in električnih omrežij se mora nadaljevati in dopolniti.

Omrežne tarife so občutljivo vprašanje tako v primeru plina kot električne energije. Sestava tarif bi morala biti pregledna in temeljiti na jasnih skupnih evropskih pravilih, tako da so lahko uporabniki omrežij prepričani, da bodo plačali pošteno ceno ne glede na to, v kateri državi so dejavni. Tarife imajo tudi pomemben razdelitveni učinek: med proizvajalci/dobavitelji in potrošniki ter tudi preko meja. Notranji trg z energijo ne bo dokončan, če bo to še naprej samo nacionalno vprašanje, kjer čezmejni učinki niso v celoti upoštevani. Ustrezni kodeksi omrežij so trenutno v zgodnji fazi priprave, vendar bodo morali biti dokončani in sprejeti v naslednjih dveh letih.

Ko bo dosežen sporazum med deležniki in oblikovalci politik glede najnujnejših tržnih pravil, je treba preusmeriti pozornost na izvajanje in strogo uporabo v praksi. To zahteva predvsem popolno sodelovanje vseh vpletenih akterjev. Mreži ENTSO bi morali dejavno opravljati svoji vlogi nadzora nad izvajanjem kodeksov omrežij, kar je naloga, ki jima je bila poverjena s tretjim energetskega svežnjem, ampak sta do sedaj bili njenemu prevzemu nenaklonjeni. Agencijo ACER se spodbuja, da se tudi osredotoči na izvajanje, kar je že začela s poročilom iz marca 2014 o upravljanju prezasedenosti na področju plina in z letnimi poročili o spremljanju trgov.

3.2.3 Pametna omrežja morajo koristiti energetskega sistema, gospodinjstvom ter MSP

Kar najbolje izkoristiti nove tehnologije pomeni odstraniti ovire med veleprodajnim in maloprodajnim trgi. Če naj imajo potrošniki vseh velikosti, vključno z gospodinjstvi ter MSP, koristi od prilagajanja porabe in proizvodnje glede na cenovne signale z veleprodajnega trga, morajo biti sposobni ponuditi svojo prožnost na trgu, neposredno ali posredno, vendar morajo vedno imeti prosto izbiro.³² Na Švedskem je to že stvarnost, potrošniki na maloprodajnem trgu pa se vse bolj odločajo za dinamično določanje cen v pogodbah o dobavi električne energije.³³

Upravljanje distribucijskih sistemov bo začelo obsegati nekatere kompleksne naloge, s katerimi so se v preteklosti soočali le sistemski operaterji prenosnih omrežij. To pomeni, da bi morali sistemski operaterji distribucijskih omrežij investirati pametno, ne samo v omrežja, in obravnavati omejitve v lokalnih omrežjih na trgih, kjer se s prožnostjo trguje na pregleden način ob enakih konkurenčnih pogojih za vse, ki jo ponujajo. To tudi pomeni, da sistemski operaterji distribucijskih omrežij potrebujejo ustrezne spodbude v okviru reguliranja tarif.³⁴

Podatkovni promet so bo v pametnih omrežjih izjemno povečal. Potrošniki že imajo zakonsko pravico določiti, kdo bo imel dostop do njihovih podatkov v števcih³⁵, vendar morajo

³² Člen 15.8 direktive o energetske učinkovitosti zahteva, da imajo izvajalci storitev odzivanja povpraševanja dostop do organiziranih trgov pod enakimi pogoji kot dobavitelji.

³³ Glede na podatke švedskega nacionalnega regulatornega organa je število pogodb s spremenljivimi cenami med letoma 2004 in 2014 naraslo s 4 % na 38 %. Vir: EI, 17. april 2014.

³⁴ Kakor je opredeljeno v členu 37.8 Direktive 2009/72/ES.

³⁵ Kakor je opredeljeno v Prilogi I.1(h) k Direktivi 2009/72/ES.

nacionalni regulatorni organi ali države članice opredeliti jasne postopke upravljanja s podatki, da zagotovijo zasebnost, varnost in nediskriminatoren dostop. Pametni števcji bodo ustvarili natančne in preverjene podatke o porabi, ki se bodo uporabili za obračun porabe končnega potrošnika. Podatki o porabi v realnem času iz hiše, pametnega aparata ali električnega avtomobila ne zahtevajo preverjanja s strani sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij: da se oblikuje konkurenčen trg z inovativnimi energetskeimi storitvami, bi te morale biti neposredno dostopne potrošniku ali tretjemu na podlagi sporazuma s potrošnikom.³⁶

Različni pilotni projekti kažejo mešano sliko o interesih potrošnikov za inovativne storitve, padec cen sončnih panelov ali baterij pa je težko predvideti, vendar je jasno, da bosta integracija obnovljivih virov in osredotočanje na energijsko učinkovitost spremenila način, kako se električna energija proizvaja, prenaša in porablja. Regulatorni okvir mora vključevati to spremembo in zagotoviti, da bo omogočila potrošnikom nadzor nad njihovimi računi za električno energijo na način, ki spodbuja energijsko učinkovitost celotnega sistema.

4. IZVAJANJE IN GLOBLJA INTEGRACIJA, KI TEMELJI NA REGIONALNI INTEGRACIJI

Po sporazumu voditeljev držav članic ali vlad o pomembnosti dokončanja notranjega trga z energijo v letu 2014 je Komisija objavila akcijski načrt za dokončanje notranjega trga z energijo, ki vsebuje 22 konkretnih ukrepov v zvezi z izvrševanjem obstoječe zakonodaje, delovanjem maloprodajnega trga in prehodom energetskeimi sistemov.³⁷

4.1 Napredek pri zagotavljanju izvrševanja in dobro zasnovana javna intervencija

Kar zadeva izvrševanje, so primeri ugotavljanja kršitev zaradi delnega prenosa direktiv iz tretjega energetskega svežnja, ki jih Komisija obravnava od leta 2011, obrodili sadove pri spodbujanju držav, da sprejmejo nacionalno zakonodajo, ki v celoti prenaša direktive.³⁸ Komisija pozornost sedaj preusmerja na preverjanje neskladnosti, da preveri, ali so ukrepi, o katerih so jo uradno obvestile države članice, pravilno prenesli tretji sveženj.

Napredek je bil dosežen tudi pri obravnavanju nevarnosti zaradi neusklajenih in nasprotno delujočih nacionalnih ukrepov, ki škodijo notranjemu trgu. V predhodno omenjenem sporočilu o javni intervenciji in v smernicah o državni pomoči za energijo in okolje je Komisija predložila smernice za države članice, da se zagotovi, da so njihove intervencije

³⁶ Člen 4.12 Direktive 2014/94/EU o vzpostavitvi infrastrukture za alternativna goriva zahteva, da imajo potrošniki možnost sklenitve ločene pogodbe za dobavo električne energije za električni avtomobil. To omogoča novi poslovni model, po katerem se lahko električni avtomobili prodajajo skupaj z „naročnino“ na električno energijo. Če je to možno za avtomobil, je možno tudi za kateri koli aparat v hiši.

³⁷ To je bil del sporočila o notranjem trgu z energijo iz novembra 2012. Devet od teh ukrepov se je posebej nanašalo na delovanje maloprodajnih trgov v različnih državah članicah.

³⁸ Na dan 22. septembra 2014 sta primera ugotavljanja kršitev zaradi delnega prenosa potekala samo še proti dvema državama članicama, pri čemer je ena izmed njiju pred kratkim sprejela dodatno zakonodajo, ki jo ocenjuje Komisija.

potrebne in sorazmerne, pri čemer se izpostavlja njihova osrednja vloga pri oblikovanju uspešnega notranjega trga, namesto da jim namerno ali nenamerno škodujejo. Kjer so intervencije upravičene, npr. pri spodbujanju obnovljivih virov, bi morale biti zasnovane tako, da olajšujejo integracijo trgov.

Tiste države članice, ki že imajo zmogljivostne mehanizme (npr. Grčija in Irska), jih sedaj spreminjajo, zato da jih uskladijo s smernicami, ki jih je pripravila Komisija. Sodelovanje med Komisijo, vladami držav članic, regulatorji in sistemskimi operaterji prenosnih sistemov bo pri tej kompleksni zadevi še naprej pomembno, zlasti pri ocenjevanju, kako najbolje doseči koristi integriranega pristopa. Trenutno več držav članic, vključno s Francijo in Italijo, načrtuje izvajanje zmogljivostnih mehanizmov, medtem ko druge, npr. Nemčija, dejavno preučujejo razvoj nadomestnih mehanizmov. Medtem ko dobro zasnovani ukrepi lahko ponudijo sorazmerne in učinkovite rešitve kar zadeva dejanske težave zaradi nezadostne proizvodnje, bodo slabo zasnovane sheme nepotrebno obremenile račune potrošnikov ter bi lahko spodkopale investicije v energijsko učinkovitost in nove povezovalne vode ter vplivale na našo politiko dekarbonizacije.

V smernicah je Komisija poudarila pomen natančne in objektivne analize, ki preučuje vse možne razloge za težave pri zanesljivosti oskrbe in potencialne popravne ukrepe zanje. S tega vidika je regionalno sodelovanje ključno, da se ne pozabijo možne čezmejne rešitve, ki so lahko učinkovitejše in cenejše. Komisija ugotavlja, da imajo sosednje države članice, kot so Francija in Španija, Združeno kraljestvo in Irska, Belgija in Nizozemska ali baltske države, dopolnjujoče se mešanice energijskih virov s presežkom zmogljivosti v eni državi ter potencialnim primanjkljajem v drugi. Boljše integriranje takšnih trgov in iskanje skupnih rešitev bi lahko bilo cenejše in bi koristilo vsem. Je pa politična zaveza v zadevnih državah predpogoj, da bodo takšne skupne rešitve delovale.

Kot minimalno zahtevo Komisija postavlja odprtje zmogljivostnih mehanizmov zmogljivostim v tujini, ki lahko učinkovito prispevajo k izpolnjevanju zahtevanih standardov za zanesljivost oskrbe v zadevni državi članici. Druga zahteva je, da morajo zmogljivostni mehanizmi spodbujati in nagrajevati rešitve za povpraševanje v enaki meri kot rešitve za proizvodnjo. Prožnost proizvodnje in povpraševanja se mora spodbujati tako, da zmogljivostni mehanizmi s tega vidika dopolnjujejo spodbudo, ki izvira iz spremenljivih cen električne energije na trgu za dan vnaprej in znotraj dneva ter na izravnalnem trgu.

Komisija pripravlja podrobne študije o razvoju evropske proizvodnje in oceni systemske zadostnosti. Te bodo pomagale opredeliti standarde zadostnosti, ki so ustrezni na učinkovitem notranjem trgu z energijo. To delo bo vključevalo mrežo ENTSO-E, agencijo ACER in organe držav članic, vključno s koordinacijsko skupino za električno energijo. Rezultat teh študij bo objektivna podlaga za prihodnje delo Komisije.

Že obstajajo znaki, da samo boljše sodelovanje in izmenjava podatkov ne moreta zadostovati za odpravo regionalne prezasedenosti ali za odziv na širše systemske motnje v realnem času. Prostovoljne regionalne pobude systemskih operaterjev prenosnih omrežij, ki so nastale v odgovor, bodo dragocen vir informacij o uspešnosti regionalnih nadzornih centrov z dobro

opredeljenimi pooblastili za sprejemanje odločitev v zvezi s posebnimi operativnimi zadevami.

4.2 *Potreba po regionalnem pristopu*

Agencija ACER in mreži ENTSO so imele ključno vlogo pri napredku na poti do delujočega notranjega trga z energijo. Komisija je pred kratkim pripravila oceno prvih let delovanja agencije ACER in sklenila, da je agencija postala verodostojna in spoštovana ustanova, ki ima pomembno vlogo v regulatornem okolju EU in se osredotoča na pravilne prednostne naloge.³⁹ Vendar bo potrebno poglobiti sodelovanje s strani agencije ACER in mrež ENTSO ter med njimi, saj se integracija trga nadaljuje, pri čemer so regulatorna vprašanja vse bolj čezmejnega značaja. Institucionalni okvir mora biti sposoben za učinkovito obravnavo praktičnih regulatornih vprašanj, ki se pojavijo.

Da bi agencija ACER in mreži ENTSO učinkovito delovali, je bistveno aktivno sodelovanje njihovih članov. Velika večina nacionalnih regulatorjev sodeluje v delovnih skupinah agencije ACER in jih vodi. Komisija je zaskrbljena zaradi zmanjšanja osebja in sredstev regulatorjev v več državah članicah, še posebej ker so se njihove naloge v preteklih letih razširile. Medtem ko izvajanje priporočil glede proračunske politike iz Pakta za stabilnost in rast ne sme biti ogroženo, se zdi, da je primanjkljaj virov regulatorjev v nekaterih državah strukturen.⁴⁰ Enako zaskrbljujoče je, da v omejenem številu držav neodvisnost regulatorjev in zahtevana dodelitev pooblastil še nista v celoti veljavni.

Regionalni pristop je bil in bo tudi v prihodnosti odločilen za integracijo evropskega trga z energijo. Omogoča takojšnje rezultate in lahko spodbuja čezmejne izmenjave, poveča zanesljivost oskrbe in olajša integracijo obnovljivih virov. Sodelovanje v manjši skupini je pogosto hitrejše kot sodelovanje na ravni celotne EU in je lahko bolje prilagojeno posameznim izzivom zadevne regije.⁴¹

Regionalne pobude zagotavljajo trdno podlago za oblikovanje notranjega trga z energijo s konkretnimi rezultati, ki so neposredno vidni. To je lahko v obliki razširitve čezmejne omrežne infrastrukture, kot je pobuda severnomorskih držav za priobalno omrežje, kjer je cilj razvoj medsebojno povezanega visokonapetostnega prenosnega omrežja v severnih morjih, ki bo bolje povežalo trge in spodbujalo integracijo priobalnih vetrnih elektrarn. Drug primer je načrt medsebojnega povezovanja na baltskem trgu z energijo (BEMIP) s ciljem odprave izoliranosti baltske regije in njegove popolne integracije s trgi z energijo v EU, s čimer se poveča zanesljivost oskrbe s plinom. Sodelovanje v srednji in jugovzhodni Evropi je prav tako pomembno za ustvarjanje širših možnosti nabave plina v regiji in zmanjšanje odvisnosti od enega samega vira dobav. Sodelovanje med Grčijo, Italijo in Albanijo, ki ga podpira

³⁹ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/acer/doc/20140122_acer_com_evaluation.pdf

⁴⁰ Glej poročila o državah, priložena temu sporočilu.

⁴¹ Regionalna integracija je do zdaj bila uspešna. Nordijske države so v elektroenergetskem sektorju nakazale pot z zgodnjo integracijo svojih trgov v NordPool. Podobno so se s petstranskim forumom na zahodu začeli prelomni projekti integracije v elektroenergetskem in plinskem sektorju.

Komisija, je npr. učinkovito oblikovalo ustrezni regulatorni okvir za TAP, preko katerega bo plin iz dodatnih virov iz kaspijske regije prišel na trg EU.

Regionalne pobude tudi kažejo njihovo konkretno vrednost pri (zgodnjem) izvajanju kodeksov omrežij. To kažejo primeri spajanja trgov z električno energijo in dražbena platforma PRISMA za plinovodne zmogljivosti, omenjeni v oddelku 3.2.1. Integracija trgov se torej razvija od severa proti jugu in od zahoda proti vzhodu, temelji pa na konkretnih projektih, spodbujenih na regionalni ravni.

V prihodnosti bi se morala regionalna integracija trgov nadaljevati kot odločilen korak proti končni konsolidaciji enotnega trga z energijo v celotni EU.⁴² Posebno pozornost je zato treba nameniti izboljššanemu usklajevanju različnih regionalnih procesov, da se zagotovi končna konvergenca in integracija.

4.3 Okrepitev naših prizadevanj

Kot je vidno v poglavju 3 tega sporočila, je napredek pri dokončanju regulatornega okvira, ki podpira trg, pomemben, vendar je treba okrepiti prizadevanja, zlasti z dokončanjem kodeksov za električna omrežja in nadzorom nad njihovim pravočasnim ter pravilnim izvajanjem v celotni EU.

Večina akcijskega načrta iz leta 2012 je bila realizirana ali pa realizacija dobro napreduje, kar pomeni velik premik pri dokončanju notranjega trga z energijo, kot je bilo predvideno v času sprejetja tretjega energetskega svežnja. Vendar na noben način ne smemo počivati na lovorikah. Tudi ko bodo sprejeta vsa pravila, bodo spremljanje in zagotavljanje njihovega izvrševanja ter zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev za vse akterje zahtevali neprestana prizadevanja organov na nacionalni ravni in ravni EU. Potrebna je dosledna in pravilna uporaba pravil za distribucijska omrežja, zlasti tretjega energetskega svežnja in direktive o energetske učinkovitosti, ki upoštevajo tehnološki razvoj, da se zagotovi, da pametnejši sistemi prinesejo koristi potrošnikom in energetskega sistemu kot celoti.

Poleg akcijskega načrta iz leta 2012 Komisija meni, da bi lahko bile ustvarjene dodatne koristi s poglobljanjem integracije notranjega trga z energijo. Komisijin predlog novega okvira podnebne in energetske politike do leta 2030 kakor tudi Evropska strategija za energetske varnost jasno izpostavljata, da bo nadaljnja integracija trgov z energijo predpogoj za izpolnitev naših srednjeročnih in dolgoročnih ciljev.

⁴² EU spodbuja regionalno integracijo na področju energije tudi v okviru makroregionalnih strategij in evropskega teritorialnega sodelovanja.